

AHMET HAŞİM.

77-521288

Sarı ve boş Bağdat çöllerinin üstündeki iki yıldız gibi, sapsarı yüzünün üstünde iki yeşil gözü öyle bakıyor: Ankara'ya son gelişimde onu Haydarpaşa istasyonunda öyle gördüm.

Düşünüşü ve bakışı, en taze bahar rengi kadar canlı, genç ve uyanıktı. Eğer ölüm onun kalbi yerine, kafasının duracağı saati beklemiş olsaydı, Haşim asırlarca yaşardı.

O, böbreğinde, damarında, ciğerinde ve barsağında öldü. Ne kulağımızdaki sesi dinecek, ne de ruhumuzun içine doğru bakan gözleri durulacaktır.

O, bir bahar yaprağı kadar bir sabah rüzgârının, bir dalganın sesi kadar, hayat zevki ile dolu bir şairdi. Bin sene yaşasa, ömrünün yalnız çocukluğuna kanmıyacaktı. Haşim bıkmadan, doymadan öldü.

Hayatının hiç bir saati, kapanmış ve bitmiş değildir: Hepsinden bir hasret artakalırdı. Ona bizim yıllarımız kadar uzun günler, bizim haftalarımız kadar uzun saatler lazımdı. Yarım asırlık hayat, gözlerinin önünde yarım metrelik bir şerit gibi geçti. Elli sene iki sırta saplanıp kaldı: Refah ve tali!

Elli senedir hayatın karşısında hasret ve arzu hayalleri okurdu ve hayat, onun karşısında, istenkes gibi somurttu. Ölürken son sözü mutlaka, şaşkın ve çocuk,

— Niçin? diye sormak olmuştur.

Zavallı Haşim, niçin?

Falih RIFKI.

ŞAİR ÖLDÜ!

Yirminci Asırda Türk Şiirinin En Parlak Yıldızı Haşimdi!

Ahmet Haşim ölmüş... Evelki akşam İstanbul telefonunun bize geldiği bu acı haberi getiren teller bile, kendileri gibi uzaklardan haberler alıp getiren o ince ve duygulu sinirlerin hareketten kalmasına acımış, titremiş olmalarıdır.

Ahmet Haşim... Denebilir ki meşrutiyettenberi neslinin biricik tanıdığı özlü, içli şair bu idi ve işte bu şair, bir türlü anlatamadığı öz şiir anlayışının içinde gömülü kalan sırlarını da beraber götürerek topraklara karıştı.

Onun adını ilkönce "Fecriâti,, denen kuruluşun içinde duymuştuk. Meşrutiyetten önce Serveti Fünunda toplanan ateşli, inanlı genç Türk edebiyatçılarının muvaffakiyet sırrını yalnız bir araya gelişlerinde bulan, yahut öyle sanan gençler, her iş için bir cemiyet, yahut bir kulüp kurmak gerekmiş gibi, günün birinde aralarında bir edebiyat kulübü yapıverdiler: Yersiz yurtsuz bir kulüp...

Ahmet Haşim gibi şiiri kaideye sokmak onun şiirliğini yok etmektir diyen bir adam için ilk edebiyata doğuş yeri edebiyatçılığı madde madde müzakere edilmiş bir programla kurmak istiyen bir yapma toplantı merkezi olmak taliin garip bir cilvesidir.

Edebiyat tarihçilerimiz bu "Fecri âti,,yi şu gibi sözlerle tarife çalışmıştı:

1 — Serveti Fünun edebiyatının bir devamı;

2 — Avrupa ile temastan doğan yüksek İstanbul burjuvazisinin incelmış duygularını besteliyen son sesler;

3 — Serveti Fünun edebiyatından millî edebiyata doğru bir geçit...

Dosdoğru aranırsa bu "Fecri âti,, sözü rastgele bir etiketti. Bunun içinde birbirine uyar iki adama güç rastlanırdı. Bir ad altında toplanmağa özenerek bu etiketi üzerlerine yapıştırmışlardı. Bu, içinde Cava şekeriyle Hindistan cevizinin, Avusturalya okalıptosları yapraklarıyla İzmir incirinin, Ti-

bet miskiyle morina balıkyağının birbirine karıştığı tuhaf bir kazandı. Şu kadar var ki bu kazan kaynadı. İçinden bir yemek değil, fakat birçok nefis ve ağızda erir fondanlarla birçok posa döküldü.

İşte bu karışık kazanın ortaya döküldüğü birçok değerli edebiyat adamları arasında, en incesi, en duygulusu, en şairi Ahmet Haşimdi!

Ahmet Haşim, Türk edebiyatının tanıdığı biricik simbolist ve sembolik şairdi. Onun simbolcülüğü, Fikretinki gibi, sansör zorundan açık söyliyemediğini bir perde altında gizlemek, yahut Ziya Beyinki gibi öyle de söylemeğe özenmek arzusundan doğmamıştı. Kendi gerçek şiir duygusu öyle olduğu, içi öyle duyduğu için simbolistti. Şiiri nasıl anladığını kendisi "Piyale,,nin mukaddemesinde pek güzel anlatmıştır. Şu satırlarını okuyunuz:

Şiirde Mana Ne Demektir?

"Her şeyden evel şunu itiraf edelim ki şiirde manadan ne kastedildiğini bilmiyoruz. "fikir,, dedikleri bayağı mütalealar yığını mı, hikâye mi, mazmun mu, ve "vüzh,, bunların, âdi idrake göre anlaşılmaması demektir? Şiir için bunları elzem addedenler, şiiri, tarih, felsefe, nutuk ve belagat gibi bir sürü "söz,, sanatlarıyla karıştıranlar ve onu asıl çehre ve alaiminde seçip tanımayanlardır. Şiirin bu mahiyette telakki olunuşu, resim musiki ve heykeltıraşî gibi sanatların, kendilerine has ve münhasıran fırça, boya, nota ve kalem gibi, istimali güç bir hüner mütevakkıf vasıtalarına malik bulunmalarına mukabil, şiirin bu gibi hususî vesaitten mahrum ve ifadesini konuşulan lisandan istiareye mecbur olmasındandır. Bundan dolaydır ki, parmaklarının tutmasını bilmediği fırçaya ve gözlerinin okumasını bilmediği notaya karşı mütehaşî ve hürmetkâr olma naehiller, kendi kullandıkları kelimelerden vücade gelmiş gibi gördükleri şiiri alelâde "lisan,, mahiyetinde telakki ile, sırf bu zaviyei rüyetten bakarak, başkaca hazırlıklı olmağa hiç lüzum görmeksizin, onu küstahane bir lâubalilikle muhakeme etmek hakkını kendilerinde bulurlar.

"Halbuki şair, ne bir hakikat habercisi, ne bir belagatlı insan ne de bir vazi kanundur. Şairin lisanı "nesir,, gibi anlaşılmak için değil, fakat duyulmak üzere vücut bulmuş, musiki ile söz arasında, sözden ziyade musikiye yakın, mütevasıt bir lisandır. "nesir,, de üslûbun teşekkülü için zarûri olan anasırın hiç biri şiir için mevzuu bahsolamaz. Şiir ile nesir, bu itibarla, yekdiğeriyle nispet ve alâkası olmıyan, ayrı nizamlara tâbi, ayrı sahalarda ayrı ebad ve eşkâl üzere yük selen ayrı iki mimâridir. "Nesr,, in müvellidi akıl ve mantık, "şiir,, in ise, idrak mantıkları haricinde, esrar ve meçhulâtın geceleri içine gömülmüş, yalnız münevver sularının ışıkları, gâh ve biygâh ufku mahsusate akseden kudî ve isimsiz membadır.

"Şiirin evza ve harekâtını taklide özenen bir nesrin sahteliğine, ancak nesrin sarahat ve insicamını istiare eden gölgesiz bir şiirin hazin çıplaklığı erişebilir. Denilebilir ki şiir, nesre kabili tahvil olmıyan bir nazımdır.,,

Şiirde Kelimenin Değeri.

"..... Şiirde her şeyden evel ehemmiyeti haiz olan kelimenin manası değil, cümledeki telaffuz kıymetidir. Şairin hedefi, her kelimenin cümledeki mevkiini, diğer kelimelerle olacak temas ve tasadümden ve esrarengiz izdivaçlardan mütehasıl tatlı, mahrem, havaî veya haşin sese göre tayin ve müteferrik kelime ahenklerini, mısraın umumî revşine tâbi kılarak, mütemevviç ve seyyal, muzlim veya muzî, ağır veya serî hislere, kelimelerin manası fevkinde, mısraın musiki temevvücatından namahdut ve müessir bir ifade bulmaktır.

"Kelime tahavvülâtı ve ahenk endişeleri arasında "mana,, küsufe uğrarsa "ruh,, onu ahenğin lezzetiyle telafi eder.

(Sonu 5. sayfada)

Ahmet Haşim

(Başı 1 inci sayıfada)

Esasen "mana,, ahengin telkinatından başka nedir? Şiirde mevzu, şair için ancak terennüm ve tahayyüle bir vesiledir. Sıkı bir defne ormanının ortasına bırakılan bal dolu bir fağfûr kavanoz gibi, mana, şiirin yaprakları içinde gizlenerek her göze görünmez ve yalnız hayalât ve kelime kafilelerini, vızıltılı arılar gibi, haricen etrafında uçuşturur. Fağfûr kavanozu görmiyen kari, bu muhayyirülükül arıların kanat musikisini işitmekle zevk alır. Zira kırmızı çiçekli siyah defne ormanının bütün sırrı bu gümüş kanatların sesindedir.

"Bu tarifin haricinde hiç bir şiir yoktur. Böyle olmadığı iddia edilebilecek bir şiir varsa o şiir değildir ve ona "şiir,, diyenler ancak yabancıdır.,,

Şiirde Vuzuh ve Müphemiyet.

"...Maamafih bir dakika için şiirde "vuzuh,, un lüzumu kabul edilse bile, evvelâ vuzuhun ne demek olduğunu anlamak lâzım gelir. Hangi türlü zekânın anlayışı vuzuha mikyas addedilmeli? Birisine göre açık olan bir şiirin diğer birisine de öyle görünmesi hiç lâzım gelmez. Zekâlar vardır ki kâinatın ortasına atılmış sönük aynalardır. Bunların anlamadığı yalnız şu veya bu şiir değildir; sıkı meçhulât ormanları bunların zekâlarını ve ruhlarını her taraftan çevirir. Geceler içinde yanan bir ateş gibi, tepede durana belli olan mananın, uçurumdakine namerî olması kadar zarurî ne olabilir? Şair, umumî lisanından müfrez, kelimeleri yeni manalarla zenginleşmiş, her harfi yeni ahenklerle tannan, reviş ve edası başka bir mikyasa göre tanzim edilmiş, hüsün, renk ve hayal ile meşbu şahsî bir lehçe vücude getirdiği andan itibaren eserinin vuzuhu kariye göre tahavvül etmeğe başlar. Zira vuzuh, esere ait olduğu kadar kariin de zekâ ve ruhuna taallûk eden bir meseledir. Her yerde olduğu gibi bizde de yevmî gazetenin tembel alıştırdığı kari, şiirde kolay bir zevk bulamaz. Halbuki şiir, anlaşılmaq için, ruh ve zekâ istidatından başka çetin bir hazırlanma ve hattâ ziya, hava ve zaman şartları gibi müşkül bir takım haricî avamilin de yardımını ister. Şiirler var ki sular gibi akşamla renklenir ve ağaçlar gibi mehtapla gölgelenir; güneşin ziyasında ise bu aynı şiirler, teneffüs edilmez bir buhar olur. Uzaktan gelen bir çoban kavalını veya bir çoban şarkısını dinliyerek ağlamak istediğimiz yaz gecelerindeki ruhumuz, öğlelerin hararetinde taşıdığımız o ağır ve baygın ruhun eşi midir; en güzel şiirler, manalarını kariin ruhundan alan şiirlerdir.

"Şiirde bazı aksamın şüphe ve müphemiyette kalması bir hata ve bir kusur teşkil etmek şöyle dursun, bilâkis, şiirin bediiyeti noktai nazarından elzemdir. Üslûpta körletici bir sarahat, İngiliz bediiyatçısı "Raskin,, in dediği gibi, muhayyeleye yapacak hiç bir şey bırakmaz. o zaman sanatkâr en kıymetli mütefiki kariin ruhundan gelecek yardımı kaybetmiş olur. Eseri sanatın en büyük hedefi muhayyeleyi kendine rametmektedir. Buna muvaffak olmıyan eserin diğer bütün meziyet ve faziletleri, onu bir eseri sanat olmamaktan kurtaramaz.

"Mevzu, gece içinde güller gibi, cümlelerin ahenkli karanlığında ve muattar heyecanı içinde bir nim şekil olarak, ancak sezilir bir halde bırakılırsa muhayyele onun eksik olan aksamını ikmal eden ve ona hakıyattan bin kere daha müheyyiç bir vücut verir. Harabelerin, uzaktan gelen seslerin, natamam resimlerin, kaba yontulmuş heykellerin güzelliği hep bundandır. Hiç bir çehre hayalde görüldüğü kadar hakıyatte güzel değildir. İlk defa kapılarından gece girdiğimiz şehirlerin gündüz manzarası hayal için en hazin bir sukut olduğunu kim tecrübe etmemiştir? Muhayyele, yarsa kuşu gibi, ancak şiirin nim karanlığında pervaz edebilir.

"Hasılı şiir, resullerin sözü gibi, muhtelif tefsirata müsait bir vüsat ve şümulü haiz olmalı. Bir şiirin manası diğer bir mana olmağa müsait oldukça, her okuyan ona kendi hayatının da manasını izafe eder ve bu suretle şiir, şairlerle insanlar arasında müşterek bir teessür lisanı olmak payesini ihraz edebilir. En zengin, en derin ve en müessir şiir, herkesin istediği tarzda anlıyacağı ve b'naenaleyh namütenahi hassasiyetle i istiap edecek bir vüsatı olmalıdır. Mah-

dut ve münferit bir mananın çemberi içinde sıkışıp kalan şiir, hududu, beşerî teessüratın mahşerini çeviren o müphem ve şeyyal şiirin yanında nedir?,,

A. H.

İşte Haşimin şiir anlayışı... Görülüyor ki bu ince ve yanık iç, şiiri, musıklı ile doyurulur bir his ve hayal çerçevesi altında görüyor.

Bu görüş, yapma değildir, samimidir. Şairin münakkide, edebiyat hocasına karşı coşarken savurduğu bütün ithamları affettiren de işte bu samimiliği, bu yürekten duyusudur. O, hiç bir vakit, kimseye hakaret etmek istememiş, yalnız ufukların ortasında sezdiği ince ve derin şiir perisini et ve kemikle örtmek ister sandıklarının bu suçlarına karşı köpürmüştür.

Haşim, edebiyat tarihinde tek başına yer tutan nadir şairlerden biridir. Bu yeri de ona bir meslek, yahut bir mücadele değil, kendi şiri meziyetleri vermiştir. O, hiç bir zaman şairden başka bir şey olmadı. Dünyayı şiir gözlüğünün altından ince, ince, derin, derin sezer, duyduklarını seslerin âhengine emanet ederdi.

Dicle kıyılarında doğmuş Marmara kıyılarında can vermiş olan bu şair, gök kubbenin altına sanki yalnız şiir için gelmişti. Şiir duygusuyla doğdu, şiir duygusuyla yaşadı ve şiir duygusuyla öldü...
İbrahim Necmi.

Haşimden:

Yorgun gözümün halkalarında
Güller gibi fecr oldu nümayan,
Güller gibi... sonsuz, iri güller
Güller ki kamıştan daha nalan,
Gün doğdu yazık arkalarında!

Altın kullerden gene kuşlar
Tekrarını ömrün eder ilân.

Kuşlar mıdır onlar ki her akşam
Alemlerimizden sefer eyler?..

Akşam, gene akşam, gene akşam
Bir sırma kemerdir suya baksam
Akşam, gene akşam, gene akşam
Göllerde bu dem bir kamış olsam!

Haşim'in Cenazesi Tezahüratla Kaldırıldı.

İstanbul, 5 (A.A.) — Ahmet Haşimin cenazesi bugün millî tezahüratla kaldırılmıştır. Şairin tıbbu evinden Kadıköy iskelesine kadar kendisini sevenlerin elleri üzerinde taşınmış ve orada istimbota konularak Eyübe nakledilmiştir.

Cenazeye gönderilen elliye yakın çelenk Galatasaray talebesi tarafından taşınıyordu. Cenazede İstanbul Valisi Muhittin Bey, şehrimizde bulunan mebuslar, Türk ilim ve edebiyat âleminin bütün tanınmış simaları matbuat mensupları mülkiye, Galatasaray mektebi, güzel sanatlar akademisi hocaları ve talebesi, Kadıköy kız ve erkek orta mektepleri müdür, muallim ve talebeleri polis müfrezesi ve merhumun yüzlerce hürmekârı hazır bulunmuştur.

Maarif Ailesinin Duyduğu Acı.

Şair Ahmet Haşimin ölümü dolayısıyla Maarif Vekili Dr. Reşit Galip B. tarafından merhumun muallim bulunduğu güzel sanatlar akademisiyle mülkiye mektebi müdürlüklerine aşağıya yazdığımız telgraf gönderilmiştir:

"Kıymetli Türk şairi ve çok sevilmiş bir muallim olan Ahmet Haşimin ölümü kendisini tanıyan ve sevenler arasında bilhassa maarif ailesini pek müteessir etmiştir. Akrabasına samimî taziyetlerimin bildirilmesine tavassutunuzu rica ederim Efendim.,,

HALKEVİNDE.

Ankara halkevi dil, tarih, edebiyat şubesi azalarına:

Edebî hayatımızın yüksek şairlerinden Ahmet Haşim Beyin ölümü münaşebetiyle şube azaları tarafından bir toplantı yapılarak hatırası anılacağından bütün aza arkadaşların 8.6.933 perşembe günü saat 17 de halkevine toplanmaları rica olunur.

